

Dilema javnog financiranja sustava visokog obrazovanja koji teži stalnom rastu

DANIJELA DOLENEC

Institut za društvena istraživanja Zagreb

doi: 10.3935/rsp.v16i2.858

Snažan rast predstavlja vjerojatno najvažniji trend u transformaciji sustava visokog obrazovanja danas (Theisens, 2004.), a to širenje sa sobom nosi povećanu pažnju javnosti i države. Činjenica da je sve veći broj ljudi uključen u visoko obrazovanje otvara pitanje kako održati sustav koji teži stalnom širenju. S jedne strane, javno financiranje osigurava dostupnost sustava širokim društvenim grupama i oslobađa potencijal za transformaciju sveučilišta iz mjesta koje perpetuira društvene nejednakosti u demokratizacijski prostor socijalne mobilnosti. Iz perspektive obrazovne politike, dostupnost je ključna za ostvarivanje bolje obrazovne strukture stanovništva- nosivog stupa sad već izrugivanog cilja **društva znanja**.

S druge strane, financiranje visokog obrazovanja iz proračuna neizbježno postavlja ograničenja na upisne kvote, odnosno onemogućuje širenje sustava brzinom rasta potražnje i time koči demokratizacijski potencijal koje njegovo širenje u sebi nosi. Ako ne želimo da proračun ograničava upisne kvote, dolazimo pred niz pitanja o tome tko treba, a tko ne treba plaćati studij.

Prema tome, kada sustav krene brzo rasti, financiranje visokog obrazovanja iz proračuna proizvodi kontradiktorne silnice, što je i jedan od izvora vrlo raznolikih reakcija europskih država na taj pritisak rasta. U tome bitnu ulogu igra diskurs gospodarskog razvoja i uz to vezana obrazovna struktura stanovništva. Tako je njemački ministar obrazovanja E. Bulmahn 2002. g. izjavio kako Njemačka u usporedbi s drugim zemljama ima premali postotak studenata, te si ne može dopustiti uvođenje školarina koje

bi mogle imati efekt umanjivanja potražnje za studiranjem (Ziegele, 2006.). Prema Bulmahn, prosperitet Njemačke počiva na visoko obrazovanom stanovništvu, i argument globalne utakmice on koristi protiv uvođenja školarina. Ovdje se radi o svojevrsnom *tiping pointu*, odnosno identificiranju točke u kojoj sustav visokog obrazovanja može biti okarakteriziran masovnim, konkurentnim i diverzificirnim do mjere da javno financiranje može napustiti odgovornost punog financiranja studija. No, Hrvatska je sa sadašnjom obrazovnom strukturom daleko od europskog prosjeka i, kao i Njemačka, daleko od te teoretske točke preokreta. Ako se zadržimo u diskursu globalnog natjecanja, Hrvatska pokušava nadoknaditi razvojne zaostatke i uhvatiti ritam europskih zemalja, a hrvatski obrazovni sustav još ne prolazi niti kvalifikacije za neku međunarodnu utakmicu. U takvim okvirima čini se ne samo razumno već i politički mudro preusmjeriti potrebna sredstva za javno financiranje visokog obrazovanja. Jasno, uz pretpostavku da svi skupa plaćamo studije koji su dovoljno kvalitetni da nose teret zadaće koja im se financiranjem iz poreza građana stavlja na leđa.

LITERATURA

- Theisens, H. (2004). *The state of change. Analysing policy change in Dutch and English higher education*. Enschede: Center for Higher Education and Policy Studies.
- Ziegele, F. (2006). The German tuition fee debate: Goals, models and political implications of cost-sharing. In Pedro N. Teixeira, Bruce D. Johnstone, Maria J. Rosa & Hans Vossensteyn (Eds.), *Cost-sharing and accessibility in higher education: A fairer deal?*. Heidelberg: Springer.